بؤیوتموسن قوجاغیندا ایگیدلر سن
ایگیدلیگی سن دنیایا گتیرمیسن
آنا یوردو یوو امیزسان آذربایجان
محمد اشراقی

علامه امینی
دده قورقود
فضولی
خیابانی
شهریار
تربیت
شاه اسماعیل
ستارخان
پروین اعتصامی

آتالار سؤزلری

یاش دا یانیر قورونون اودونا!

سویون شیریلتی سینا قولاق آس!

سو گتیرن دئییلدین گیلیف لری یاش ائله دین!

ده ییرمان دولوسو اوستا دان سا ،نوو دولوسو سو یاخشی دیر!

اوددان کول تؤره ر، کولدن اود!

قویودا سو اولما سا قیراقدان اونا سو تؤکمک کار وئرمز!

پیشمیش آشا سو جالاما!

گونو باجادا سویو کوزه ده گؤروبدور!

سو کوزه سی سودا سینار!

یئددی دره نین سویونو بیر بیرینه قاتیر!

ائششک آلله احسانینا آنقیرماز!

ائششک جاماکی دان باخیر!

بیلمجه لر

سالخیم-سالخیم سالـلانـار،چـوخ قـالـدیـقـجا باللانار، گویده نردیوان اولسا،چیخاراوردان ساللانار (اوزوم).

آلدیم بیردنه ،آچدیم مین دنه(نار).

سارماشیق گولوگئجه یومولار،سحرآچیلار (عومور)

او ندیر اوزاندیقجا قیسالار. او ندیر،ئوزونه نسبت اوزوندور ایشلندیکجه قیسالار (سیگار))

عربلر،آی عربلر،آیاغیندا جورابلار،یوخاری باشا قویماین یوخاری باشی خارابلار(تویوق) . -(قاریشقا)

یایدا آت اوینادار،قیشدا دوشرقاپیلارا دیلنمه قه اویانی کلک،بویانی کلک،ایچینده بیرچرخ فلک (دیشلر،دیل)

ەُ تویوخ قارنی یاروخ جواب: اجاق

بویون شنبه دی، گؤی لِویَنِ دؤشَن نَدی، نَه اُدی وار، نه اُجاقی، قازاندا پیشَن نَدی جواب: پنیر

طنز در امثال و حکم آذربایجان

✻پولون وار گیریش ،یوخوندور سوروش.
✻پیتی نین سویو آرتیق ائلریک.
✻پیس اوینا ماغی بس دئییل چؤکور ده .
✻پیس تویوق برک یومورتلار، اؤزوده ایکی ساریلی .
✻پیسپیسلی بالاسین دیوار اوسته گؤردو ،دئدی :آغ بالدیرلارینا نه ن قوربان .
✻پئیسری اگدیکجه سالارلار.
✻پیشمیش دادی یاغدیر، آشپازین اوزو آغدیر
✻پیشیک دده سی خئیرینه سیچان توتماز .

قیباشعرلر

سن محبت کانیسان

رنجدوزان

لشکر غم داغیلیر سن بیزه هر آن گلیسن
جانسیزا سانکی گلنده وئریسن جان گلیسن
هر یاریمجا باخیشین بیزده اومیدلر یارادیر
قاش کامان کیرپیگی اوخدان ائدیسن قان گلیسن

ساچیوین قاده سینه تای دی گئجه م هم گونوزوم
گتیریرسن ائله بیل هر بیرینه دان گلیسن
سنه تای بیزلره زیبنده اولانماز بیریسی
یولونا یاغدیرارام گول بیلسم هاردان گلیسن

سن محبت کامیسان هر کسه لطف وکره مین
کیمسه سی یوخلار اوچون عشوه لی جانان گلیس
چوخدا خییر آدین قالماغا لاییقدی یادین
فیکرین اولموش ائده سن موشکولو آسان گلیسن

قارا مجموعه شیخ صفی الدین اردبیلی

دکتر حسین محمدزاده صدیق

بؤلوم ۱۰ .

کلمات و تحقیقات

گئچمیش سایی نین آردی و...
بئیت :خوش است آئین سربازی در این راه،
که رو با قبله روی تو باشد .
بو بئیتین معنی سی بو دورکی : خوش دور منیم بو یولدا جان و دل اویناتدیغیم کی اوزوم سنین کعبه اوزونه قارشی اولا .
ایکینجی :غازی اولارکی کندی نفسینه غزا ائدر. حضرت حق تعالی یولوندا اونا مخالفت ائدر . اوچونجو :شهید اولارکی دوستون لقاسی آرزیسیندا اؤلر و هم درجه اعلایا یئتر و هر کیم دوستون لقاسی عشقینده اؤله، شهید اؤلموش اولارکی «من مات من العشق فقد مات شهیدا .»
بئیت :
حیات تازه یابد باش شهادت ،
که قربان بر سر کوی تو باشد .
بو بئیتن معنی سی بو دور کی: دوست مجلیسینده هر کیم قوربان اولا، اول آرزیدا شهید اولوب یئنی جان بولار . هر سالیک کی بو یولدا سلوک ائده، مطلوبینا و مقصودونا یئتیشیر و حضرت حق تعالی، اول سالیکی نهایت آمالینا یئتیشدیرر.
چونکی قدمینی صوب صوابدان و طریقه طریقتدن منحرف قیلماسا، یعنی دؤندرمه سه، اوندان سونرا واقع اولا اونون اجری حق تعالایا ،کی «فقد وقع اجره علی الله .»
فایده [۱۰]:
حضرت شیخ صفی الدین -قدس سره «-فانظر الی اثر رحمت الله کیف یحی الارض بعد موتها »آیتینده بویوردوکی :شؤیله کی ظاهرده بویورولموشدور و دؤنموش دور، یاز یاغمورو ،سوی ایله و هوای ایله حایات بولار و انواع ریاحین و انهار ونباتات و اشجار یئر اوزونده ظاهر اولار، کؤنول داخی ائله دیر . نفس اماره نین قیشی هواسی ایله اولموش و دؤنموش دور.
چونکی طالیبه ذیکره مشغول اولا، اول ذیکیردن طالیبه آثار انس محبت الهی حاصیل اولار و اول نفسانی زمهریرلری باطیندن دفع اولار.کؤنول یئری یوموشاق اولار و قابل عمارت اولار کی «:ثم تلین جلودهم و قلوبهم الی ذکر الله .»
و اوندان سونرا طالبین کؤنلو یئری،خواص کلمه ی توحیددن، رحمت یاغمورونون هواسی آثاریندا حایات بولار و نشو-نما قوتین تاپار تا کی انواع ریاحین معرفت دوست، کؤنول یئرینده بیتر و اوجالار . بعضی کتب دا مسطور دور: حضرت شیخ حق تعالی بویورار کی : «عبدی جنتی بستانک و قلبک بستانی .»یعنی ای منیم بندم!منیم جنتیم ،سنین سئیرانگاهین دیر و سنین کؤنلون منیم سئیر انگاهیم دیر.
آردی وار

آشنایی با مشاهیر آذربایجان

پروفسور حمید مولانا (جامعه شناس)

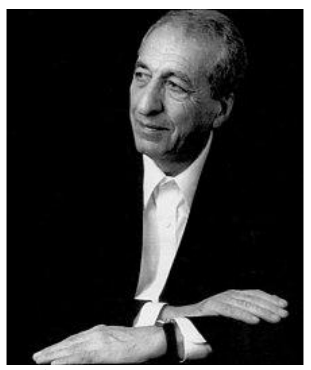

سید حمید مولانا (زاده ۶ اسفند ۱۳۱۵ در تبریز) استاد ارشد علوم اجتماعی و از بنیان گذار رشته ارتباطات بین‌الملل در سطح جهانی است. او یکی از چهره های ماندگار ایران است و به عنوان ایرانی ترین دانشمند آنسوی مرز شناخته شده است.[نیازمند منبع] فعالیت علمی و آثار او در رشته هایی چون اقتصاد، علوم سیاسی، جامعه‌شناسی، ارتباطات، فلسفه و تاریخ را در بر می گیرد. او استاد روابط بین‌الملل در دانشکده خدمات بین المللی دانشگاه آمریکن در واشینگتن و مؤسس اولین و قدیمی ترین برنامه رشته علمی ارتباطات بین‌الملل می باشد. وی اکنون ۶۵ سال است که در آمریکا و در دانشگاه های مختلف دنیا به تدریس و پژوهش مشغول می باشد.

زندگی

او در ۶ اسفند ۱۳۱۵ شمسی در یک خانواده علمی و روحانی در تبریز، آذربایجان متولد شد. پدر بزرگ او مرحوم ایت الله العظمی حاج سید محمد مولانا (۱۲۹۴ تا ۱۳۶۳ قمری) از مراجع تراز اول بودند و در نجف اشرف تحصیل نموده و در آغاز نهضت و انقلاب مشروطیت به ایران مراجعت کردند. ایشان هم دوره مرحوم آیت الله العظمی عبدالکریم حائری یزدی ، موسس حوزه علمیه قم بودند. شاگردانی که در محضر ایت الله العظمی مولانا تربیت یافتند بعد ها شهرت علمی یافتند و ارکان حوزه های قم، نجف و تبریز را بنیاد نهادنند، مانند علامه شیخ عبدالحسین امینی(صاحب، الغدیر) آیت الله العظمی سید شهاب‌الدین مرعشی نجفی، آیت الله حاج سید محمد مرتضی ایروانی، آیت الله سید حسن قاضی و دیگران. آیت الله العظمی حاج سید محمد مولانا بعلت مخالفت با سیاستهای ضد دینی رضا شاه پهلوی مدتی به کردستان تبعید شده بود.
ادامه دارد

نسخه های خطی ترکی کتابخانه بزرگ حضرت آیت الله العظمی مرعشی نجفی

نگارش: حسین متقی

به سرپرستی :سید محمود مرعشی نجفی

لغات عربی و ترکی

مؤلف:
ناشناخته
موضوع:لغت /**زبان:**عربی و ترکی عثمانی

آغاز:
«ءانکم ،آبل ،آواه ،آه ،آده، آدم ...أقرا:جمع قراء ،أقدم :جمع قدم ،أقرع :کل، أقرن :باشی چقوق،أقبل:اگری گوزلر ،أقلح :صارودشلو ...؛فصل الألف المفتوح مع الکاف ... .»
انجام:
« ...فصل الواومع الطاء؛وطئ:بصمق ،وطی :م،وطاء:قیامه ،وطنف :قلن قلي ،وطس :دمر تنور،وطوس :قرون ...؛باب الهاء مع الألف ...بالضم هتف هتکه ..»ناتمام .
گزارش متن :
فرهنگ دو زبانه عربی و ترکی عثمانی مفصلی به ترتیب الفبا و تقدیم مفتوح بر مضموم و آن نیز بر مکسور مانند اقنوم عجم است که از باب الألف مع الهمزه شروع و له باب الیاء مع الیاء خاتمه می یابد. در این باب ،کلمات عربی آورده شده و ذیل هر یک از کلمات مذکور، ترجمه ترک آنها نگاشته شده است . تألیف این کتاب مربوط به سالهای قبل از سده ۱۱ه./۱۷م می باشد . تصویری از آغاز و میانه این اثر جهت شناسایی ،در پایان همین فهرست، معرفی گردیده است .
گزارش نسخه :
نوع خط: نسخ معرب زیبا؛عناوین :ثلث زیبا تاریخ کتابت:[سده ۱۱ ه./ ۱۷م]عنوانها و نشانیها: طلائی ،لاجورد ،قرمز و مشکی نوع کاغذ:شرقی،آهار مهره شده تعداد برگ :۱۸۵تعداد سطر : ۹ اندازه متن: ۹/۵×۱۷/۵ س اندازه جلد : ۲۵×۱۷/۵ س نوع جلد :تیماج قهوهای روشن، ضربی ،با ترنج زمینه گل و بوته .
ویژگیهای نسخه :
این نسخه بسیار نفیس و هنری است، عناوین آن به خط ثلث زیبا ،که با طلا ،لاجورد و جوهر قرمز نگارش یافته است . برگها مجدول به طلا، قرمز، لاجورد ،زنگار سبز و خطوط مشکی بوده و فواصل لغات دارای نشانهای شنگرف و قرمز می باشد .
«۱۹»برگ از آغاز و دو برگ از انجام ،نو نویس شده و ترجمه ترکی آن لغات نیز نیامده است و آن برگها مجدول به رنگهای قهوه ای ،لاجورد و خطوط مشکی است . حاشیه نویسی اندکی در برخی برگها دیده می شود . برخی برگها اندکی رطوبت و لبه برگها اندکی آفت دیده و فرسوده شده است .

«شماره ۴۴۵۸ »

اوچ شاهزاده

گئچمیش سایی نین اردی و..
اورتانجیل اوغلونون آلنیندان اؤپوب دئدی: – گؤردون کی، بیر مقسودا چاتاجاقسان، اونا چاتماق اوچون تلسمه! کیچیک اوغلونون آلنیندان اؤپوب دئدی: – همیشه دارا دوشنده قوجالارین مصلحتینه قولاق آس! اوغلانلارین اوچو ده گؤروشوب، آتلاری مینیب یولا دوشدولر. گلیب یئتیشدیلر بیر اؤزگه پادشاهین ویلایتینه. بیر نئچه واخت قالدیلار بوردا، بونلارین کامالّلاری شهرده هامینی هئیران ائله دی. بو شؤهرت آخیردا گئدیب بو مملکتین پادشاهینا چاتدی. پادشاه بونلارین اوچونو ده قوناق چاغیردی.
دی بیر آز صؤحبت ائله یندن سونرا یئمک گلدی. پادشاه آیاغا قالخیب دئدی: – من آج دئییلم، سیز اؤزونوز نئجه کی، کئفینیزدی یئیین، منی باغیشلایین! پادشاه بونو دئییب او بیری اوتاغا کئچدی. اونون مقصدی آیری ایدی. او، ایسته ییردی کی، اونلاری تک قویوب، اؤزو اونلارا تاماشا ائدیب گؤرسون، دوغرودان نئجه آداملاردی. اودو کی، قاپی نین دالیندا آیلشیب اونلاری سئیر ائلمه یه باشلادی. بؤیوک اوغلان اورتاداکی قیزارمیش قوزودان بیر آز کسیب ائله آغزینا قویجاق توپوردو یئره. او بیریلری سوروشدولار کی: – نه اولوب؟

آردی وار

آرخیندا

آرخیندا آخان هر سویا قوربان اوللام،
خاصیتین اودا! یولوندا جاندان اوللام.

هر تاپدادیغین تورپاغا اوللام بیر قول،
عطرینله گلن یئللره حئیران اوللام

طنز شاعرلریمیز

شیرزاد ناظری

شیرزاد ناظری متخلص به اصلان در سال ۱۳۵۳ هـش در روستای حلب انگوران شهرستان ماهنشان استان زنجان دیده به جهان گشود. وی متاهل است مدرک فوق دیپلم در رشته موسیقی دارد و در حال حاضر در شهر تهران ساکن است آن چنان که خود میگوید وی با مطالعه آثار شاعران مشهور آذربایجان مانند استاد یعقوب زلیم خان، عاشیق علعسگر، بختیار وهاب زاده، استاد شهریار و به شعر و ادبیات ترکی علاقه مند شده و خود نیز به شعر گفتن روی آورده است.
اصلان نیز مانند بسیاری از شاعران آذربایجان در سروده های خود از مسائل اجتماعی غفلت ننموده و در برابر نارواییی ها و کژی ها سکوت نمی کند:

سیگار
آتام منه اؤیود وئردی
دئدی سیگار چکمه بالام
ایندی اؤزو تریاک چکیر
او عقلی دوز اوخوش کالام

بو عقیللی کیشی الان
ئوز عومرونو ائدیب تالان
جاوانلیقی اولوب یالان
یئخلمیبان یئرلی قالام

او زمان آلو اودونو
سایمازدی یوزمین قادینی
کئچمیش گونده اؤیودونو
گرک بیر یادینا سالام

قره بولود تک دولوبدو
سارالیب رنگی سولوبدو
بیر قادینا قول اولوبدو
اونا گوره حال باحالام

(اصلان) شیرزاد کوشگونلوگو
بواز عومور بئش گونلوگو
او کیشی نین دوشگونلوگو
باعث اولوب حالدان دالام.

✻قایناق:۶۰۰شاعردن طنز شعرلر کتابی

آذربایجان ادبیات تاریخینه بیر باخیش

-۶-۱۹-جو عصرین ایکینجی یاریسیندا ادبیات

گئچمیش سایی نین آردی و...
کمال الدوله بیرینجی مکتوبو ایرانین جمشید و گشتاسب زمانینداکی دولت قانون نامه سی اولان «پیمان فرهنگ »ین تصویریله باشلانیر و بونون آردینجا معاصیر ایرانین هر طرفلی تصویری وئریلیر:«یوللارین خراب،قریه لرین ویران،شهرلرین بی رونق کوچه لرین «بی انجام»اولماسی ،حماملارین بولاشیق لیغی ،مالیه ایشلرینده کی هرج ومرج مرج،محکمه لرده کی قانونسوزلوق و اؤزباشلیق ،مطبوعات ،تاریخ ،شعر ساحه لرینده کی اساسلی نقصانلار ،جهالت و موهومات ،منجم لرین درباری روحانی لرین یالتاق و آلچاق طبیعتلری ،پادشاهلارین ظولمو و سایره تصویر اولونور و ایران خلقی انقلابا دعوت ائدیلیر:«ای اهل ایران »اگر سن نشأی آزادی دن حقوق انسانی دن خبردار اولسایدن بئله عبودیته ،بئله رذالته متحمل اولمازدین .
کسب علمه طالب اولوب«فراموشخانه »لر آچاردین ،مجمعلر یاپاردین ،وسائل اتفاقی دریافت ائدردین،سن عدده و استطاعتده دسپوتدان بمراتب آرتیقسان ،سنه آنجاق یک جهتلیک و یکدللیک لازیمدیر ،اولجه رو ولوسیا ائدیب عبودیتدن نجات تاپاردین ،اگر بو حالت یعنی اتفاق سنه میسر اولسایدی اؤزونه بیر فیکر چکردین و اؤزونو پوچ عقایدین قیدیندن ،دسپوتون ظولموندن نجات وئرردین »
آخوندوفون فلسفی گؤروشو آتمیست نظریه سینه یاخیندیر؛اونون نظرینجه کائنات بوتؤو مادی بیر وارلیقدان عبارتدیرکی بو دا سایسیز -حسابسیز ذره لردن تشکیل تاپمیشدیر . او زامان و مکانین خارجینده وارلیغین امکانسیز اولدوغونا اینانیر.
اونون فلسفی گؤروشلرینده بیر طرفدن ۱۸-جی عصر فرانسیز متفکرلری نین (ولتر ،مونتیسکیو،روسو،میرابو و خصوصا ارنست رنان)بیر طرفدن ده شمس تبریزی،موللای رومی و شبستری کیمی وحدت وجودا ایناناان فیلسوفلارین تأثیری گؤرونور. او عاغلین اصلالتینه و حکومتینه اینانیردی ؛ادبیاتدا رئالیزمی تبلیغ ائدرکن ادبیاتین اجتماع ،تربیه وی رولونو اساس بیر وظیفه کیمی ایره لی سوروردو .
آردی وار